

2755

2756

SPRAWOZDANIE SZPITALA BONIFRATRÓW W KRAKOWIE ZA ROK 1905.

Działalność r. 1905 w Szpitalu przedstawia się następująco: Szpital nasz założony w r. 1609 przez Waleryana Montelupi dla 12 chorych, posiadał od 1 listopada 1897 r. 60 łóżek, z powodu połączenia starego szpitala z nowym, a z tym potrzebnej rekonstrukcyi została liczba łóżek w starym szpitalu od kwietnia 1905 na 40 zredukowana.

Chorych w roku ubiegłym było leczonych ogółem **1004**, w tej liczbie **68** pozostałych z roku 1904.

Z przyjętych w r. 1905 chorych, było: Rzym.-kat. **879**, gr.-kat. **3**, protestantów **1**, izraelitów **53**; razem **936**.

Opuściło Szpital: Wyleczonych **687**, z polepszeniem **136**, niewylecz. **47**, zmarło **91**; razem **961**. Pozostaje na r. 1906 w kuracyi **43** chorych.

Chorzy przebywali w Szpitalu ogółem **22.431** dni, z których **17.627** bezpłatnie. — Przeciętna ilość dni leczenia każdego chorego wynosiła **22.34**. — Napływ chorych był największy w marcu (109), najmniejszy w sierpniu (60).

Śmiertelność największa była w kwietniu (13), najmniejsza w grudniu (3). Procent śmiertelności równał się 9.06%; po odtrąceniu zaś zmarłych na gruźlicę (31), uwiad starczy (6), choroby serca nieuleczalne (13), nowotwory (4), przywiezionych w stanie konania (4) — oraz na choroby, które w chwili rozpoczęcia kuracyi w Szpitalu były beznadziejne (16), procent śmiertelności równał się u pozostałej liczby leczonych 1.82%.

Chorych na gruźlicę leczonych było **127**.

Ambulatorya szpitalne udzieliły bezpłatnej pomocy lekarskiej **31.626** chorym.

Mieszkańcy Krakowa korzystali z tej pomocy w **15.407** wypadkach, mieszkańcy Podgórza w **8.170**, inne miejscowości kraju w **8.049**.

W ogólnej liczbie ambulantów było 1.606 żołnierzy.

Na oddziale chirurgicznym wykonane zostało operacyj **793**.

Lekarstw zaordynowano w ciągu roku **20.636** na sumę **5.262** koron **18** hal.

Opatrunki chirurgiczne i inne lekarskie potrzeby Szpitala i ambulatoryum wynosiły **1.976** koron **25** hal.

NARODOWOŚĆ CHORYCH.

NAZWA KRAJU	Ilość	NAZWA KRAJU	Ilość
Pozostało z r. 1904	68	Z przeniesienia	964
Czechy	10	Niemcy	13
Dolna Austria	2	Rosya	12
Galicya	819	Rumunia	2
Królestwo Polskie	54	Szląsk austriacki	8
Morawy	11	Węgry	5
Do przeniesienia	964	Ogółem	1004

STAN I ZATRUDNIENIE CHORYCH.

	Ilość		Ilość		Ilość
Pozostało z r. 1904	68	Z przeniesienia	221	Z przeniesienia	401
Ajenci	2	Kucharze	8	Robotnicy fabryczni	77
Aptekarze	2	Kupcy	19	Rolnicy	46
Architekci	3	Lakiernicy	3	Rymarze	2
Bednarze	4	Litografi	2	Rzeźbiarze	1
Blacharze	2	Lokaje	1	Rzeźnicy	3
Bronzownicy	2	Malarze pokojowi	8	Ślusarze	34
Brutarze	1	Masarze	14	Służący domowi	39
Ceglarze	25	Maszyniści	5	» kolejowi	2
Cieśle	8	Mechanicy	2	» magistratu	1
Druciarze	4	Młynarze	13	Stolarze	27
Drukarze	6	Murarze	25	Strażnicy akcyzy miejskiej	40
Duchowni świeccy	7	Nauczyciele rządowi	9	» żandarmeryi	3
» zakonni	12	» prywatni	1	» pożarni	5
Ekonomi	9	Odlewacze	2	Studenci	45
Fabrykanci	1	Ogrodnicy	6	Subjekci handlowi	2
Fryzyerzy	8	Palace	1	Szewcy	58
Garbarze	1	Pasterze	4	Szklarze	1
Górnicy	2	Piekarze	25	Szlifierze	3
Introligatorzy	5	Pisarze	1	Telegrafisci	1
Kaflarze	3	Piwowarzy	2	Urzednicy państwowi	7
Kamieniarze	7	Pocztylioni	2	» prywatni	7
Kelnerzy	4	Portyerzy kolejowi	1	Weterani	1
Kominiarze	5	» prywatni	2	Wyrobnicy	167
Koszykarze	1	Posługacze	12	Zegarmistrze	2
Kowale	7	Powroźnicy	3	Zebracy	11
Krawcy	22	Prywatysci	9	Złotnicy	1
Do przeniesienia	221	Do przeniesienia	401	Kobiety w powil. izolacyjn.	17
				Ogółem	1004

Dr Stanisław Pareński,
Prof. Uniw. Jagiellońskiego,
Prymaryusz oddz. chorób wewnętrznych.

Dr Adam Langie,
Okulista.

Dr Aleksander Bossowski,
Prof. Uniw. Jagiellońskiego,
Prymaryusz oddziału chirurgicznego.

Dr Jan Frącskiewicz,
Sekundaryusz Szpitala.

WARUNKI PRZYJĘCIA KANDYDATÓW DO ZAKONU BONIFRATRÓW.

Kandydaci powinni mieć nie mniej lat 16, nie więcej nad 35. — Kapłani, lekarze, aptekarze jako też i inne osobistości z wyższem wykształceniem, którzy przekroczyli już lat trzydzieści pięć, a pragnęliby dobrowolnie wstąpić do naszego Zakonu, aby zupełnie bezinteresownie z nabytą wiedzą oddać się na usługi biednych chorych podług swego praktycznego wydoskonalenia — mogą być przyjęci jako tercyarze i oblaci do Zakonu i w takim razie nie potrzebują nowicyatu odbywać.

Muszą być zupełnie zdrowi i nie mieć żadnych wad fizycznych i umysłowych.

Łagodny i spokojny charakter jest koniecznym, gdyż praca przy chorych wymaga wielkiej cierpliwości.

Oprócz tego każdy kandydat powinien posiadać metrykę chrztu, świadectwo moralności z właściwego urzędu parafialnego, świadectwo przynależności, oraz świadectwo szkolne.

Wstępujący do Zakonu musi też być wolnym od wszelkich zobowiązań światowych, bez długów i powinności wspierania rodziców i krewnych.

Każdy kandydat, chcący poświęcić się służbie szpitalnej, powinien wstąpić w progi nasze w dobrej intencji zbawienia siebie przez tę pracę, bez żadnych ubocznych korzyści.

Kandydaci powinni wносить podania do Przewielebnego urzędu prowincjalnego Braci Miłosierdzia w Wiedniu II., Taborstrasse 16, lub też do Przeora Konwentu krakowskiego, wymieniając dokładnie imię i nazwisko swoje i rodziców, wiek, miejsce zamieszkania, stopień wykształcenia, dotychczasowe zatrudnienie i ewentualny pobyt w innym klasztorze.

Fr. Edward Stur,

Prowincyał i Wizytator,

Kawaler orderu Franciszka Józefa,

właściciel medalu honorowego za czterdziestoletnią wierną służbę,

papieskiego krzyża: »Pro ecclesia et pontifice«,

*podwójnego medalu Salvatora głównego i rezydencyjalnego
miasta Wiednia.*

Przez połączenie jednej części starego z nowym szpitalem, a stąd wynikłych potrzebnych adaptacji, skasowano 20 łóżek w szpitalu dawnym — tak, że Konwent od kwietnia 1905 r., rzeczywiście rozporządza tylko 40 łózkami.

Wskutek usunięcia owych 20 łóżek, zmniejszyło się wprowadzie umieszczanie chorych, liczba jednak dni leczenia, jak niemniej i liczba szukających w ambulatorium szpitalnem bezpłatnej pomocy lekarskiej, w porównaniu z latami poprzednimi, znacznie się wzmogła — tak, że pomimo różnorodnych i niepomyślnych stosunków, jak braku odpowiednio według wymogów sanitarnych urządzonych ubikacji i nader szczupłych środków utrzymania, jakimi Konwent Bonifratrów rozporządza, można z czystym sercem wyznać, że ich działalność i w r. 1905 jest pod każdym względem zadowalniająca.

Jak po inne lata, tak samo i dzisiaj zwrócić musimy naszą uwagę, na niezwykle znaczną cyfrę śmiertelności, która się tem tłumaczy, że w naszym zakładzie liczne rzesze chorych nędzarzów szukają przytułku i opieki — ale w tak fizycznie opłakanym stanie zdrowia, że o ich jakimkolwiek wyleczeniu, *a priori* — już z góry mowy być nie może.

Nie znajdują też faktycznie te biedne istoty opuszczone, żadnej ulgi w swych cierpieniach, a przychodzą, jak częstokroć się wyrażają same, aby znalazłszy spokojny kącik pod dachem chrześcijańskim, mogły ostatnie chwile nędznego żywota na tym padole zakończyć. — Zarzucają nam wprowadzie niektórzy, że zakład zamieniliśmy na formalne schronisko, lecz my i na przyszłość, a nawet i w nowym szpitalu nigdy nie odstąpimy od tej zasady i przyjmować będziemy tego rodzaju nieszczęśliwych chorych, bo w tem właśnie świadczeniu prawdziwego miłosierdzia chrześcijańskiego widzimy naszą działalność.

Wszelkie nadzieje, starania i zabiegi Konwentu około szpitala nowego, którego budowa trwa już od lat 7, aby w r. 1905, z którego niniejszem P. T. Szanownej Publiczności zdajemy sprawę, był kompletnie wykończony i już osiągnął swój cel, zawiodły: raz, że w ostatnich czasach z powodu powszechnej nędzy w kraju, nader skromne wpłynęły ofiary do kasy na budowę zakładu, wtóre, że najrozmaitsze przeszkody przy jego wewnętrznem urządzaniu stanęły na zawadzie, wreszcie, że roboty instalacyjne nie szły swoim tempem i przewlekły się z dnia na dzień.

Gdyby tylko panowie instalatorzy byli słowni, to przy Boskiej pomocy, już w pierwszej połowie bieżącego roku możnaby oddać nowy szpital do użytku publicznego — co nie tylko leży w interesie wielkiej ilości nędznych chorych, którzy z powodu uszczuplenia lokalu, w starym zakładzie nie mogą się usadowić, ale także i w interesie prawidłowej, praktycznej działalności w takowym, co byłoby bardzo pożądanem.

Kiedy w ostatnich miesiącach składki na budowę szpitala zmniejszały się sporadycznie, a nawet zupełnie zanikały całymi tygodniami — zmuszony Konwent, aby przynajmniej częściowo zaspokoić pretensje robotników, rękodzielników, dostawców i t. p., zaciągnął pożyczkę w kwocie 30.000 koron.

Nadto pozostaje jeszcze zaległy dług w sumie 20.000 koron, ponieważ urządzenie wewnętrzne szpitala, lubo ograniczono się tylko na najniezbędniejsze potrzeby, pociąga za sobą kolosalne wydatki.

Stądto pochodzi, że Konwent ciągle jeszcze znajduje się w położeniu godnem pożałowania i dlatego puka i kołata do litościwych i szlachetnych serc wszystkich Dobrodziejów i Przyjaciół, tak i w imieniu swoim, jakoteż i biednych chorych, o łaskawą pomoc i spieszną jałmużnę, aby ten gmach nie świecił pustkami, ale jak najrychlej stał się tą pożądaną i upragnioną przystanią dla biednych nędzarzów. — Najdrobniejsze datki przyjmujemy chętnie, boć i Pan Jezus nie wzgardził groszem wdowim — i składamy z góry zań serdeczne: »Bóg zapłać!« — »*Bis dat qui cito dat*«.

Osobliwie zwracamy się z uprzejmą, ale usilną prośbą do Was wszystkich zamożni Panowie, Miłośnicy i Opiekunowie ludzkości, ażebyście przez fundowanie i kreowanie tak zwanych **łóżek pamiątkowych** nie tylko raczyli umożliwić rychłe wykończenie budowy szpitala, ale abyście zarazem okazali czynem tym masom, bez przytułku biedakom, którzy w niedalekiej przyszłości w nowym zakładzie żeбраć będą pomocy i ratunku, żeście nie tylko słowy współczuli i litowali się nędzy ludzkiej, ale w istocie daliście wyraz Waszym

troskom, osładzając tę ciężką i przykrą dolę owych biednych istot. — A że z pomiędzy wszystkich na świecie ubogich i potrzebujących wsparcia, najbiedniejszymi, najnieszczęśliwsiymi i ze wszechmiar najbardziej potrzebującymi pomocy są biedni i od wszystkich opuszczeni chorzy — któż zaprzeczyć może?!

Dotąd przeznaci Dobrodzieje łaskawie raczyli nas zaszczycić swojemi ofiarami, składając odpowiedni fundusz na łóżka pamiątkowe: Śp. Pauli Żegota na 1 łóżko; Srokosz Kacper na 2; śp. Feliks Bojanowski na 2; śp. Ludwika Bojanowska na 1; śp. Teofila Znamięcka na 2; JE. Hr. Andrzej Potocki na 1; śp. Zofia Wołodkiewiczowa na 3 (imieniem męża, syna i własnem); Konstanty Wołodkiewicz na 1 (dla chorego studenta z domu akademickiego); Zygmunt Jałbrzykowski na 2; Ks. Roman Sanguszko na 1; śp. Ks. Franciszek Dzikiewicz na 1; Ks. Piotr Strzeleńchowski na 1; Ks. Kanonik Stanisław Chromiński na 1; Rodzina śp. Dra Stanisława Koya na 1 (imieniem zmarłego); Państwo K. K. na 3 (imienia ojca, matki i córki); Marya Krzyżanowska na 2 (imieniem Jej i męża śp. Dra Jana Konstantego Krzyżanowskiego); Ludwika Tapfertowa na 1; Franciszka Kirchmayerowa na 1; Józefa Ścibor-Rylska na 1; oraz 2 łóżka fundacyi Konwentu imienia Króla Jana III Sobieskiego i Kardynała Ledóchowskiego.

Za tych wszystkich wspaniałomyślnych ofiarodawców, jako też i za tych, którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do budowy zakładu, po wieczne czasy odprawiać się będzie co tydzień Msza św. czytana w kaplicy szpitalnej, pod wezwaniem św. Elżbiety, ku czci nigdy nie zapomnianej śp. Najjaśniejszej Pani Cesarzowej Elżbiety. Prócz tego codziennie po południu w tejże kaplicy odmawiać się będzie w obecności naszych Braci i chorych Różaniec św. z modlitwą do św. Rodziny tak za żywych, jakoteż i zmarłych łaskawych Dobrodziejów i za wszystkich chorych kuracuszów w zakładzie.

Przy zakończeniu tego sprawozdania, poczuwamy się do miłego obowiązku złożyć uroczyste podziękowanie, za łaskawą życzliwość i uczynną pomoc Wysokiemu Sejmowi Krajowemu, Przewielebnemu Duchowieństwu w Galicyi, Wysokim c. k. Władzom państwowym i krajowym, Świetnej Reprezentacyi stoł. król. miasta Krakowa, Świetnej Dyrekcyi Kasy Oszczędności m. Krakowa, Świetnej Dyrekcyi Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń, oraz JJ. WW. Obywatelom wiejskim za wielką gościnność okazywaną kwestarzom naszym. — Również dziękujemy serdecznie naszym Włościanom naszym, którzy wprawdzie skromną, ale dla nas tak drogą daniną w naturze, znacznie przyczyniają się do utrzymania w szpitalu biednych chorych. Szanownym Redakcyom pism miejscowych za popieranie celów naszych, WW. PP. Lekarzom zakładu za ich skuteczną i bezinteresowną dla dobra biednej i cierpiącej ludzkości pracę, oraz wszystkim dzielącym naszą dolę jesteśmy nader obowiązani i tu składamy winną dziękę.

Pokładając błogą ufność w mocy i miłosierdziu Bożem, jak niemniej i w Waszej łaskawości przeznaci P. T. Dobrodzieje i Przyjaciele ludzkości, uciekamy się także i w tym roku do Waszego szlachetnego serca i błagamy o doraźną pomoc — my zaś z naszej strony dołożymy wszelkich sił i starań, abyśmy, wierni naszemu zadaniu i powołaniu i nadal według możliwości sumiennie i gorliwie spełniali nasze obowiązki, ku zupełnemu P. T. zadowoleniu.

Kraków, dnia 1 stycznia 1906 r.

Fr. Lactus Bernatek,

Przeor Konwentu i Definitór prowincyi,

Magister farmacyi,

oszdobiony złotym krzyżem zasługi z koroną,

właściciel medalu honorowego

za czterdziestoletnią wierną służbę.